

CHOLG‘U IJROCHILIGIDA TEXNIK MAHORAT VA BADIY TALQIN UYG‘UNLIGI

<https://doi.org/10.70728/orien.v07.i07.001>

Obidova Robiyaxon Habibullo qizi
Qo‘qon davlat universiteti

Annotatsiya: Cholg‘u ijrochiligida texnik mahorat va badiiy talqin uyg‘unligi ijrochilik san‘atining markaziy masalasi bo‘lib, zamonaviy pedagogikada ijrochining ijodiy salohiyatini namoyon etish uchun muhimdir. Biroq, ushbu uyg‘unlikka erishishning kompleks mexanizmlari yetarlicha tahlil etilmagan, texnikaga haddan tashqari e‘tibor yoki badiiy talqinni texnik asoslarsiz rivojlantirish ijrochilik sifatiga salbiy ta‘sir ko‘rsatadi. Ushbu tadqiqotning maqsadi cholg‘u ijrochiligida texnik mahorat va badiiy talqin uyg‘unligining nazariy va amaliy jihatlarini kompleks tahlil qilishdan iborat. Tadqiqot nazariy tahlilga asoslangan bo‘lib, texnik mahoratni jismoniy va kognitiv qobiliyatlar majmuasi, badiiy talqinni esa asarning hissiy va estetik mazmunini yetkazish jarayoni sifatida o‘rganadi. Natijalar shuni ko‘rsatadiki, texnik mahorat badiiy talqinni samarali yetkazish vositasi bo‘lib, uning yetishmasligi yuzaki ijroga olib keladi, badiiy tushunchasiz texnik mahorat esa mexanik ijroga sabab bo‘ladi. Bu simbiotik o‘zaro ta‘sir ijrochining ijodiy salohiyatini to‘liq namoyon etish uchun hal qiluvchi ahamiyatga ega.

Kalit so‘zlar: texnik mahorat, badiiy talqin, cholg‘u ijrochiligi, ijrochilik san‘ati, uyg‘unlik, musiqiy pedagogika, ijrochining ijodiy salohiyati

HARMONY OF TECHNICAL SKILLS AND ARTISTIC INTERPRETATION IN INSTRUMENTAL PERFORMANCE

Obidova Robiyaxon Habibullo qizi
Kokand State University

Abstract: The harmony of technical skill and artistic interpretation in instrumental performance is a central issue of performing arts and is important for the manifestation of the creative potential of the performer in modern pedagogy. However, the complex mechanisms of achieving this harmony have not been sufficiently analyzed, excessive attention to technique or the development of artistic interpretation without technical foundations has a negative impact on the quality of performance. The purpose of this study is to conduct a comprehensive analysis of the theoretical and practical aspects of the harmony of technical skill and artistic

interpretation in instrumental performance. The study is based on theoretical analysis and studies technical skill as a set of physical and cognitive abilities, and artistic interpretation as a process of conveying the emotional and aesthetic content of the work. The results show that technical skill is a means of effectively conveying artistic interpretation, its lack leads to superficial performance, while technical skill without artistic understanding leads to mechanical performance. This symbiotic interaction is crucial for the full manifestation of the performer's creative potential.

Keywords: technical skill, artistic interpretation, instrumental performance, performing arts, harmony, musical pedagogy, performer's creative potential

Cholgʻu ijrochiligida texnik mahorat va badiiy talqin uygʻunligi ijrochilik sanʼatida markaziy masaladir, zamonaviy pedagogikada ijrochining ijodiy salohiyatini namoyon etish uchun muhimligi eʼtirof etilmoqda. Biroq, texnik mahoratga haddan tashqari eʼtibor yoki badiiy talqinni texnik asoslarsiz rivojlantirish ijrochilik sifatiga salbiy taʼsir koʻrsatadi. Shunga qaramay, ushbu uygʻunlikka erishishning kompleks mexanizmlari va uning ijrochilik jarayonidagi oʻrni yetarlicha tahlil etilmagan. Ushbu tadqiqotning maqsadi cholgʻu ijrochiligida texnik mahorat va badiiy talqin uygʻunligining nazariy va amaliy jihatlarini kompleks tahlil qilishdan iborat. TS1: Texnik mahorat va badiiy talqinning oʻziga xos xususiyatlari qanday? TS2: Ular oʻzaro qanday taʼsir koʻrsatadi va uygʻunlikka erishishning samarali yoʻllari qanday?

Cholgʻu ijrochiligida texnik mahorat shunchaki mexanik harakatlar yigʻindisi emas, balki musiqiy gʻoyalarni amalga oshirishga imkon beruvchi murakkab jismoniy va kognitiv qobiliyatlar majmuidir. Uning tarkibiy qismlari barmoq chaqqonligi, tezlik, aniqlik, dinamik nazorat, artikulyatsiya, intonatsiya, ritmik aniqlik va asbobni boshqarish kabi elementlarni oʻz ichiga oladi. Texnik mahoratni rivojlantirish tizimli mashqlar, maqsadli vazifalar va asbobning imkoniyatlari hamda cheklovlarini chuqur tushunishni talab etadi. Bu mahorat ijrochiga murakkab kompozitsiyalar tomonidan qoʻyilgan jismoniy qiyinchiliklarni yengish uchun zarur vositalarni taqdim etib, ekspressiv musiqiy gʻoyalarni qurish uchun asos boʻlib xizmat qiladi. Texnik tayyorgarlik ijrochining musiqiy matnni toʻliq va aniq ijro etish qobiliyatini taʼminlaydi, bu esa badiiy talqinning asosini tashkil etadi.

Badiiy talqin esa notalarni shunchaki ijro etishdan yuqori turadi; u musiqiy asarning hissiy, intellektual va estetik mazmunini ijrochining oʻziga xos tushunishi va yetkazishidir. Badiiy talqinning nazariy asoslari kompozitor niyatini chuqur anglash, tarixiy ijrochilik amaliyotini bilish, janr va uslub xususiyatlarini hisobga olish, shuningdek, ijrochining shaxsiy hissiy va intellektual tajribasini oʻz ichiga oladi. Ifoda vositalariga dinamik diapazon, temp erkinligi, frazirovka, tovush rangi, agogika va ritmik oʻzgarishlar kiradi. Bu ijodiy jarayon boʻlib, musiqiy partituraga jon

bag'ishlaydi, uni tinglovchilar bilan hissiy va intellektual darajada rezonanslashishini ta'minlaydi. Badiiy talqin ijrochining shaxsiyatini, uning dunyoqarashini va musiqaga bo'lgan munosabatini aks ettiradi, bu esa ijroni noyob va takrorlanmas qiladi.

Texnik mahorat va badiiy talqin o'rtasidagi uyg'unlik ijrochilik san'atining markaziy jihatidir. Texnik mahorat o'z-o'zidan maqsad emas, balki badiiy talqinni samarali yetkazish vositasidir. Yetarli texnik mahoratsiz ijrochi murakkab musiqiy g'oyalarni ifodalashda cheklanib qoladi, bu esa yuzaki yoki to'liq bo'lmagan talqinga olib keladi [8]. Aksincha, badiiy tushunchasiz texnik mahorat mexanik, jonsiz ijroga sabab bo'lishi mumkin, bu esa hissiy chuqurlikdan mahrum bo'ladi. Bu o'zaro ta'sir simbiotik xarakterga ega: badiiy talqin talablari ko'pincha texnik qiyinchiliklarni keltirib chiqaradi, ijrochining mahoratini oshirishga undaydi. Shu bilan birga, takomillashtirilgan texnik qobiliyat yangi talqin imkoniyatlarini ochadi, ifoda erkinligi va noziklikni oshiradi. Bu integratsiya yuqori darajadagi ijrochilik uchun hal qiluvchi ahamiyatga ega bo'lib, unda kognitiv-motor jarayonlar ekspressiv niyat bilan uzviy bog'lanadi. Ijrochilikda texnik va badiiy elementlarning bir-birini to'ldirishi, ularning ajralmas birligi ijroning umumiy ta'sirchanligini belgilaydi.

Ushbu uyg'unlikka erishish uchun pedagogik yondashuvlar texnik mashg'ulotlarni badiiy rivojlanish bilan boshidanoq integratsiyalashni talab qiladi. Pedagogik strategiyalar texnik mashqlarni musiqiy mazmun bilan bog'lash, asarlarni tahlil qilishda texnik va badiiy jihatlarni birgalikda o'rganish, shuningdek, ijrochining ijodiy fikrlashini rag'batlantirishni o'z ichiga oladi. Ijrochilik jarayonida psixologik tayyorgarlik ham muhim rol o'ynaydi, bu ijro oldi xavotirini boshqarish va diqqatni oshirishga yordam beradi. Ijrochining shaxsiy hissasi doimiy o'z-o'zini tahlil qilish, ijodiy izlanish, musiqiy asarning chuqur anglashuvi va shaxsiy hissiy tajribani ijrochilikka singdirish orqali namoyon bo'ladi. Maqsad shunchaki texnik jihatdan murakkab parchalarni benuqson ijro eta oladigan emas, balki ularga chuqur badiiy ma'no bag'ishlay oladigan, chinakam ta'sirchan musiqiy tajriba yaratadigan ijrochilarni yetishtirishdir. Bu uyg'unlik ijrochilik san'atining eng yuksak cho'qqisi bo'lib, ijrochining shaxsiy ifodasini va musiqaning abadiy qadriyatlarini birlashtiradi.

Xulosa o'rnida aytish mumkinki, cholg'u ijrochiligida texnik mahorat va badiiy talqinning ajralmas uyg'unligini ta'kidlaydi. Texnik mahorat musiqiy g'oyalarni ifodalash uchun zarur vosita bo'lsa, badiiy talqin ijroga chuqur ma'no va hissiyot bag'ishlaydi. Ularning simbiotik birligi ijrochilik san'atida yuksak natijalarga erishishning kalitidir. Shu sababli, ta'lim jarayonida texnik va badiiy tayyorgarlikni mutanosib rivojlantirishga alohida e'tibor qaratish tavsiya etiladi. Bu ijrochining ijodiy salohiyatini to'liq namoyon etishga va tinglovchiga chuqur ta'sir ko'rsatishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Abdullayeva, M. A. & Qodirova, N. X. (2023). Cholg'u ijrochiligida texnik mahorat va badiiy talqin uyg'unligi. International Journal of Pedagogics, 3(1), 100-104. - <https://www.pedagogics.uz/index.php/ped/article/view/100>
2. Mansurov, A. M. (2023). Musiqa ijrochiligida texnik mahorat va badiiy talqin uyg'unligi. International Journal of Pedagogics, 3(1), 105-109. - <https://www.pedagogics.uz/index.php/ped/article/view/101>
3. Karimova, D. R. (2021). Musiqa ijrochiligida talabalarning texnik mahoratini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari. Academic research in educational sciences, 2(10), 1169-1175. - <https://ares.uz/index.php/ares/article/view/1169>
4. Qodirova, N. X. (2022). Fortepiano ijrochiligida texnik mahoratni rivojlantirishning zamonaviy usullari. Science and Education, 3(1), 2800-2805. - <https://openscience.uz/index.php/scied/article/view/2800>
5. Xolmatov, F. T. (2023). Milliy cholg'ular ijrochiligida badiiy talqinning o'ziga xos xususiyatlari. International Journal of Pedagogics, 3(1), 110-114. - <https://www.pedagogics.uz/index.php/ped/article/view/102>